

Politički kontekst

Stalno prisutna nedovoljna zastupljenost žena u političkom i gospodarskom donošenju odluka trenutačan je i važan izazov za EU i njezine države članice. Indeksom ravnopravnosti spolova koji je tijekom 2013. godine razvio EIGE mjere se postojeći nedostaci u pogledu postizanja potpune ravnopravnosti spolova u šest područja, a jedno od njih tiče se „moći“. U okviru ovog područja procjenjuje se razlika u zastupljenosti žena i muškaraca u političkom, društvenom i gospodarskom donošenju odluka. Na temelju dostupnih podataka u ovom se području pokazao najniži rezultat u pogledu ravnopravnosti spolova koji iznosi 38 bodova od 100 u EU-u čime se ističe činjenica da je nedovoljna zastupljenost žena u području vlasti i donošenju odluka i dalje jedno od iznimno važnih pitanja.

U okviru Strategija Europske komisije za ravnopravnost žena i muškaraca (2010. – 2015.)

- utvrđuje se promicanje žena u području donošenja odluka kao jedno od šest prioritarnih područja;
- cilj je promicanje ravnopravnosti u području donošenja odluka u odborima poduzeća i općenito.

U okviru Komisijina prijedloga Direktive o ravnopravnoj zastupljenosti muškaraca i žena u gospodarskom donošenju odluka (2012.)

- utvrđuje se stopa od 40 % kao cilj za nedovoljno zastupljen spol među neizvršnim direktorima u javnim poduzećima do 2020. godine;
- zahtijeva se od poduzeća s nižim udjelom nedovoljno zastupljenog spola da odabir kandidata temelje na komparativnoj analizi uporabom rodno neutralnih i nedvosmišljenih kriterija te da nedovoljno zastupljenom spolu daju prednost u slučaju da su kvalifikacije jednake;
- obvezuje se javna poduzeća na to da utvrde svoje ciljeve za izvršne direktore;
- poboljšava se pravičnost i transparentnost u postupcima odabira odbora poticanjem poduzeća na to da razmotre širu bazu kandidata.

Uključenost civilnog društva (2014.)

- uključuje kampanje Europskog ženskog lobija (EWL) pod nazivom „50/50“ i „Paritetna demokracija i aktivno europsko građanstvo: Nemoderna Europa - demokracija bez ravnopravnosti spolova“;
- promicala se jednaka zastupljenost žena i muškaraca u svim europskim institucijama kako bi se ženska prava i ravnopravnost spolova postavile visoko na političkoj agendi EU-a;
- rješavala se rodna neravnoteža pri odabiru i sudjelovanju kandidata za Europski parlament.

Strateški ciljevi BPfA-e i pokazatelji EU-a

- G.1.** Poduzeti mjere kako bi se ženama osigurao jednak pristup i potpuno sudjelovanje u strukturama vlasti i donošenju odluka.
- G.2.** Povećati sposobnosti sudjelovanja žena u donošenju odluka i vodstvu.

Područje G razmatrano je dvaput: u sklopu finskog predsjedavanja Vijećem Europske unije 1999. godine i talijanskog predsjedavanja 2003. godine. Razvijen je niz od 18 pokazatelja kojima se mjeri omjer žena i muškaraca na ključnim položajima/u ključnim organizacijama i procjenjuju politike kojima se promiče bolja rodna ravnoteža tijekom izbora. Ti su pokazatelji bili ključni u procjeni područja J pod nazivom „Žene i mediji“ i područja K pod nazivom „Žene i okoliš“.

U bazi podataka „Žene i muškarci u EU-u – činjenice i brojke“ koju je razvio Europski institut za ravnopravnost spolova nalaze se najnoviji podaci i informacije o ovim indikatorima koji su dostupni na adresi <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Zaključci na temelju podataka prikupljenih diljem EU-a

Sporo poboljšanje u pogledu sudjelovanja žena u nacionalnim ili saveznim skupštinama za donošenje odluka

Dok je vidljiv neznatan porast u pogledu pristupa žena nacionalnim/saveznim parlamentima, taj je porast spor (između 2008. i 2013. godine za 3 postotna boda na 27 % za jednodomne parlamente/donje domove parlamenata). Žene u prosjeku zauzimaju tek trećinu političkih položaja vezanih za donošenje odluka u EU-28, a zauzimaju manje od 30 % mjesta u saveznim/nacionalnim parlamentima u polovici država članica. U državama članicama s regionalnim parlamentima sveukupna zastupljenost tijekom 2013. godine dosegla je 32 %.

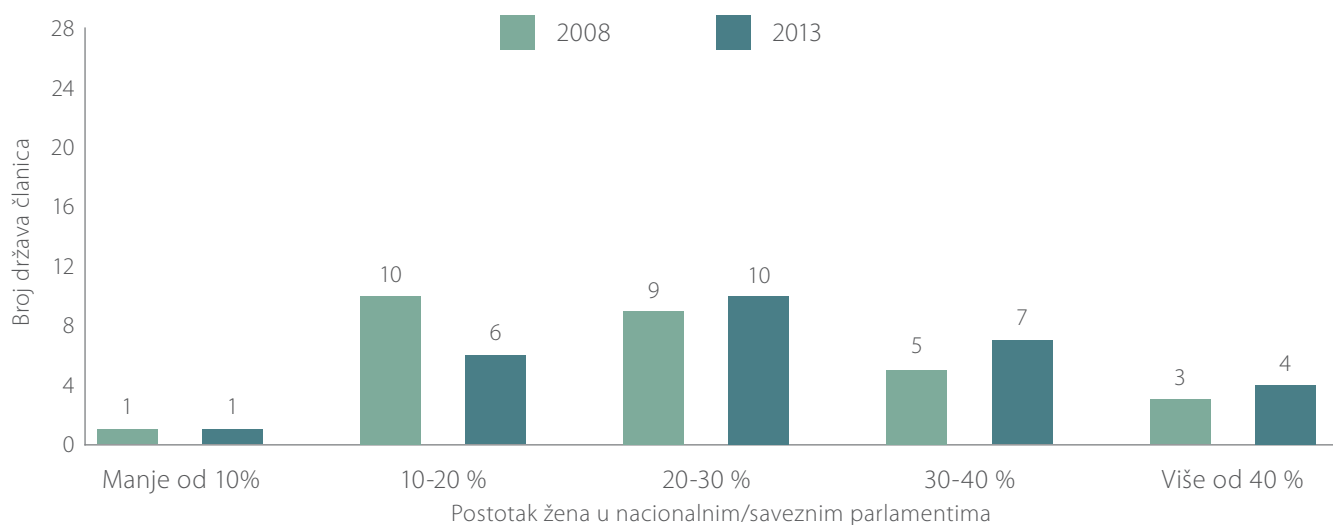
U lokalnim skupštinama (vijećima i općinama) tijekom 2013. godine ukupna stopa zastupljenosti žena u EU-u iznosila je 32 %. Najviši postotak zabilježen je u Švedskoj (43 %), a slijedi sedam drugih država članica u kojima je stopa zastupljenosti žena dosegla 30 %.

Porast u pogledu sudjelovanja žena u donošenju odluka u europskim institucijama

Zastupljenost žena u Europskom parlamentu (EP) u posljednjih se 35 godina polako, ali neprestano povećavala (sa 16 % 1979. na 37 % 2014. godine). Međutim, i dalje su nedovoljno

BROJ DRŽAVA ČLANICA EU-A PREMA RAZINI ZASTUPLJENOSTI ŽENA U NACIONALNIM/SAVEZNIH PARLAMENTIMA, 2008. I 2013.

Izvor: Europska komisija, baza podataka Žene i muškarci u donošenju odluka

zastupljene kao članice i potpredsjednice EP-a (3 od 14).

Žene zauzimaju 33 % administrativnih položaja 1. razine i 39 % administrativnih položaja 2. razine te su tijekom 2013. godine činile 32 % povjerenika/ca, dok se u Europskoj središnjoj banci žena nije nalazila na položaju guvernera/ke od 2010. godine. Od 2008. godine na Sudu Europske unije prisutan je neznatan porast broja žena na položaju sudaca/tkinja (s 11 % na 15 %), za razliku od europskog Prvostupanjskog suda gdje je prisutan pad s 44 % na 22 %.

Muškarci prevladavaju u većini nacionalnih vlada

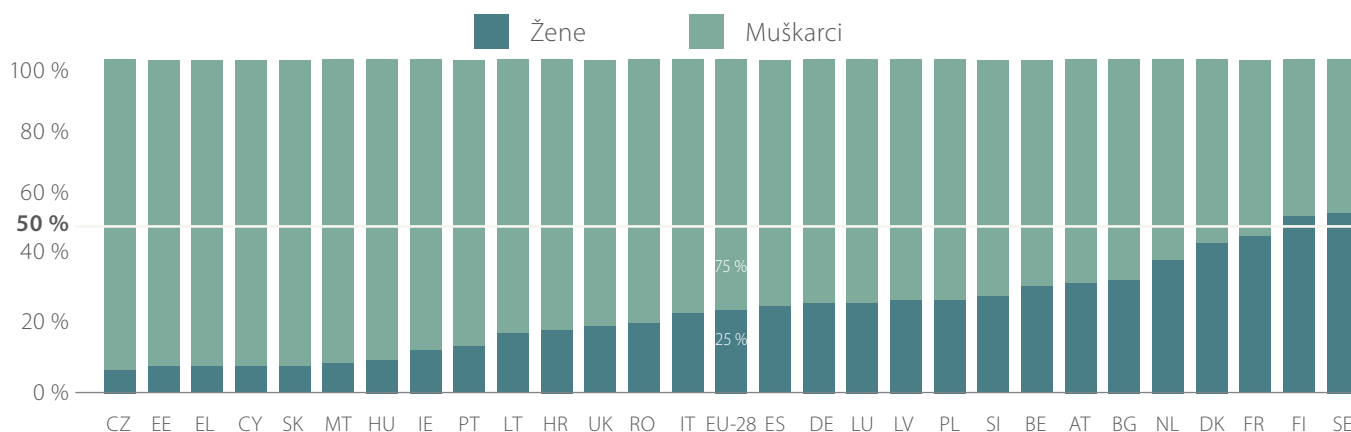
Žene čine tek četvrtinu viših i nižih ministarskih položaja u EU-u. Samo u dvjema državama članicama zauzimaju 50 % svih ministarskih položaja, a 40 % u još trima državama članicama.

Između 2008. i 2013. godine udio žena koje su vodile određene ministarske resore promijenio se. Tijekom 2013. godine žene su obnašale manji broj osnovnih (uz pad s 20 % na 18 %) i sociokulturnih funkcija (s 40 % na 38 %), a zauzimale su veći broj gospodarskih (uz porast sa 17 % na 24 %) i infrastrukturnih (s 24 % na 25 %) ministarskih položaja.

Zakonodavnim i samoregulatornim mjerama može se ubrzati postizanje rodne ravnoteže u političkom donošenju odluka

Izbornim rodnim kvotama moguće je povećati zastupljenost žena. Tijekom 2013. godine zakonodavne kvote koje je donijela vlada provedene su u sedam država članica, a 13 ih je provelo dobrovoljne kvote. Nedavno su Irska i talijanske regije uvele zakonodavne kvote.

POLITIČKA ZASTUPLJENOST ŽENA U NACIONALNIM VLADAMA PREMA DRŽAVAMA ČLANICAMA, 2013.

Izvor: Europska komisija, baza podataka Žene i muškarci u donošenju odluka

Znatan porast broja žena na visokim položajima u nacionalnim javnim upravama

Tijekom 2013. godine žene su činile više od trećine javnih službenika/ca funkcija 2. razine (39 %) u usporedbi s 34 % tijekom

2008. godine. Stopa zastupljenosti žena niža je na 1. razini uprave, a iznosi 30 % (28 % tijekom 2008. godine). Do najvećeg porasta došlo je u pogledu sociokulturnih funkcija, s 35 % na 41 % na 1. razini te s 42 % na 49 % na 2. razini.

Sporo poboljšanje u pogledu pristupa žena položajima sutkinja na vrhovnim sudovima

Žene su i dalje nedovoljno zastupljene među sucima/tkinjama na vrhovnim sudovima uz tek neznatan porast za 3 postotna boda na 35 % od 2008. godine. Dok žene čine polovicu sudaca/tkinja u šest država članica, u dvjema čine manje od 9 %.

Neznatno poboljšanje u pogledu prisutnosti žena u gospodarskom donošenju odluka i u odborima javnih poduzeća

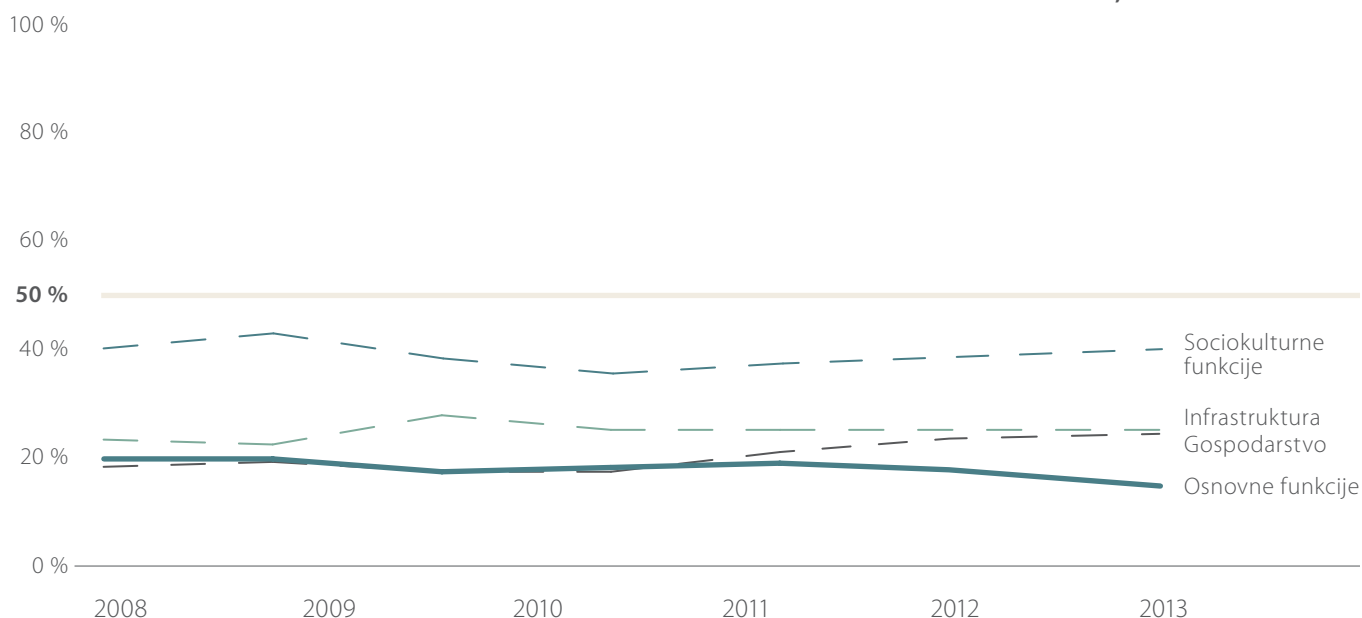
Pristup žena gospodarskom donošenju odluka povećava se sporim tempom. Tijekom 2013. godine jednog od pet članova tijela za donošenje odluka nacionalnih središnjih banaka u EU-u činila je žena, dok su u odborima u pet država članica u potpunosti prevladavali muškarci. U 13 država članica na položaju izvršnog/e direktora/ice (CEO) u izvršnim odborima

najvećih javnih poduzeća nije se nalazila nijedna žena u usporedbi s 15 država članica tijekom 2008. godine. Dok je zastupljenost žena među izvršnim i neizvršnim članovima/icama odbora najvećih javnih poduzeća u EU-u nešto veća, i dalje su nedovoljno zastupljene te zauzimaju 12 % i 19 % navedenih položaja.

Socijalni partneri na razini EU-a aktivno promiču zastupljenost žena na visokim položajima

Broj žena među predsjednicima/ama konfederacija rada nije se znatnije povećao od 2008. godine, a zastupljenost žena u njihovim odborima i dalje je niska. Zastupljenost žena među predsjednicima/cama i potpredsjednicima/ama konfederacija poslodavaca poboljšala se. Od 60 predsjednika/ca organizacija poslodavaca EU-a osam su žene za razliku od jedne tijekom 2008. godine, a žene čine 17 % ukupnih upravnih tijela za razliku od 9 % tijekom 2008. godine.

POSTOTAK ŽENA MINISTRICA PREMA FUNKCIJAMA U MINISTARSTVIMA U EU-28, 2008. – 2013.

Izvor: Europska komisija, baza podataka Žene i muškarci u donošenju odluka

Korisne inicijative:

Potporu inicijativi EU-a o zakonodavnim kvotama za odbore poduzeća izrazilo je nekoliko država članica (DK, IE, IT, AT, PL, PT). Danska je, primjerice, izdala preporuku za konkretne ciljeve za upravne odbore. Ostale zemlje, kao što su Austrija, Belgija, i Njemačka, nedavno su donijele ili će uskoro donijeti zakonodavstvo za rodne kvote za određena poduzeća. U Italiji kampanja za podizanje svijesti pod nazivom „Rodne kvote: Pred rodno uravnoteženom zemljom bolja je budućnost“ pokrenuta je s ciljem potpore zakonodavstvu o sudjelovanju žena u odborima iz 2011. godine. Također, uveden je zakon (Zakon br. 120/2011) čiji je cilj povećanje udjela žena u odborima javnih poduzeća. U Poljskoj se očekuje da će udio žena u svim nadzornim tijelima koje odabire ministar financija do 2015. godine dosegnuti 30 %. U Portugalu, otkako je donesena Rezolucija Vijeća ministara 2012. godine, od privatnih se poduzeća očekivalo da provedu planove za ravnopravnost. Od 2013. godine novim se zakonom utvrđuje da među svojim članovima/icama svako upravno i nadzorno tijelo poduzeća u državnom vlasništvu mora imati i žene i muškarce. U Španjolskoj je 31 poduzeće potpisalo sporazume o suradnji s Ministarstvom zdravstva, socijalne skrbi i ravnopravnosti, uključujući cilj o ostvarivanju stope zastupljenosti žena od 20 % na visokim upravnim položajima i u upravnim odborima ili povećanju njihove zastupljenosti za 5 postotnih bodova. Projektom „Promociona“ koji se provodi u suradnji s poslovnim organizacijama uključuju se poduzeća u odabir i promicanje talentiranih žena među njihovim osobljem, te se potiče posebna obuka, stvaranje mreža i osposobljavanje.

POBOLJŠANJA I PREPREKE U PODRUČJU G: ŽENE U PODRUČJU VLASTI I DONOŠENJU ODLUKA

POBOLJŠANJA

- Važnost pristupa žena donošenju odluka postala je vidljiva.
- Sudjelovanje žena neznatno se povećava.
- Uvođenjem zakona o paritetu/zakonodavnih kvota osnažuje se predanost država članica većoj ravnopravnosti spolova.
- Inicijativama na razini EU-a kao što je predložena direktiva o kvoti od 40 % za žene na neizvršnim položajima u odborima nastoji se poboljšati rodna ravnoteža.
- Socijalni partneri imaju važnu ulogu u poboljšanju pristupa žena tijelima za donošenje odluka.
- Udio žena među najvišim civilnim službenicima/ama i sucima/tkinjama vrhovnih sudova neznatno se povećao.

PREPREKE

- Žene zauzimaju manje od trećine položaja vezanih za političko donošenje odluka u EU-u, a još manje na najvišim razinama.
- Udio žena u nacionalnim vladama povećao se tek do određene mjere.
- U javnim/privatnim gospodarskim i financijskim institucijama i dalje gotovo u potpunosti prevladavaju muškarci.
- Nije prisutan znatniji porast udjela žena u upravnim tijelima europskih organizacija rada.
- Žene prevladavaju na srednjim razinama javne uprave i u sektorima povezanim s tradicionalnim ulogama žena.

Put prema naprijed za EU

- Izraditi i provesti učinkovite političke mjere (i zakonodavstva prema potrebi) s ciljem razbijanja „staklenog stropa” u većini gospodarskih struktura, osobito u onima javnog profila.
- Razmotriti i po mogućnosti provesti učinkovite strategije i alate (npr. rodne kvote) kako bi se postigla rodna ravnoteža na izabranim i imenovanim položajima u većini političkih struktura.
- Pozabaviti se i riješiti pitanja rodni normi, stavova i stereotipova koji čine prepreku jednakoj zastupljenosti žena na položajima za donošenje odluka u političkim, gospodarskim i društvenim sferama.
- Potaknuti socijalne partnere i važne dionike na suradnju u aktivnom promicanju jednakog pristupa tijelima za donošenje odluka za žene.

Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)

Europski institut za ravnopravnost spolova je centar znanja o ravnopravnosti spolova Europske unije. EIGE pruža podršku kreatorima politika i svim relevantnim institucijama u njihovim nastojanjima da ravnopravnost između žena i muškaraca postane stvarnost za sve Europljane i šire tako što im pruža konkretnu stručnu podršku i uvid u usporedive i pouzdane podatke o rodnoj ravnopravnosti u Europi.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/>

Informacijski dokumentacijski centar (RDC) pri Europskom institutu za ravnopravnost spolova je inovativno i praktično oruđe razvijeno s ciljem pružanja pomoći u lociranju ključnih izvora o ravnopravnosti spolova, omogućavanja razmjene znanja među onima koje zanimaju politike za ravnopravnost spolova, i s ciljem kreiranja virtualnog prostora za razgovor i diskusiju.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/rdc>

Kontakt:

Europski institut za ravnopravnost spolova
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel. +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.1007/978-92-9218-563-3

MH-04-15-022-DE-N